מיט עלו עמהם מבבל, וואס דערפאר זאגט מען דאך די שמות החדשים וואס עלו עמהם מבבל.

ואע"פ אז דער ענין פון "חדשים" איז דאך געווען אויך פאר דערויף, און ווי מ'זאגט אז משבחר בעולמו, איז שוין קבע להם ר"ח של גאולה", [און אפי' פאר דערויף, גלייך משבחר בעולמו, איז שוין קבע בו ראש חדשים, אבער דעמולט איז נאך ניט געווען דער ר"ח של גאולה, וואס דאס האט זיך אויפגעטאן כשבחר ביעקב ובניו], אעפ"כ איז דער עיקר הענין פון חדשים - התחדשות - געווארן כשעלו מבבל.

וואס דער ביאור אין דערויף איז:

דער ענין פון גלות מצרים איז ניט געווען קיין פלא, ווארום דעמולט איז דאך די וועלט געשטאנען אין א מעמד ומצב פון העלם והסתר, ווארום ס'איז דאך געווען קודם מ"ת, וואס דעמולט איז דאך געווען די גזירה אז עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה, איז זייענדיק אין דעם מעמד ומצב איז ניט קיין קונץ ס'זאל קענען זיין דער ענין פון גלות, און עד"ז אז ס'ווערט דער ענין הגאולה פון דעם גלות איז דאס אויך ניט קיין גרויסער חידוש.

משא"כ נאך מ"ת, ווען ס'איז נתבטל געווארן די גזירה, און עליונים ירדו למטה ותחתונים יעלו למעלה, אז ס'איז דא גילוי אלקות בעולם, און אעפ"כ איז דא דער ענין וואס מרקדים בהיכלו, איז דאך פארשטאנדיק אז דער העלם והסתר איז אסאך שווערער [אע"פ אז מ'זאגט אז גלות מצרים איז דער ראש לכל הגלויות (לקו"ת להאריז"ל ר"פ תצא)], וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז ווען ס'קומט די גאולה פון דעם ענין, און ס'ווערט א גילוי, איז דאס דער אמה'ער ענין פון התחדשות.

און דערפאר זאגט מען די שמות החדשים שעלו עמהם מבבל, ווארום אדרבה: דוקא אין די ענינים שעלו עמהם מבבל - וואס מ'נעמט ארויס פון גלות, איז דא דער אמת'ער ענין פון ההתחדשות.

און דאס איז ע"ד דער חילוק צווישן צדיקים און בע"ת, וואס די עבודה פון צ"מ ביז מ"ת, איז דאך עבודת הצדיקים, דערנאך איז געווען שבירת הלוחות, וואס דאס איז א דוגמא און א שרש צום ענין הגלות, און דערנאך איז דא די לוחות שניות, וואס דאס איז עבודת הבע"ת, וואס דאס איז בנוגע בללוה ענין הזמן,

און עד"ז איז בנוגע צו יעדער חודש, איז דא אין דערויף דעם ענין פון חודש וואס איז געווען משבחר ביעקב ובניו, וואס דאס איז בדוגמת עבודה הצדיקים, דערנאך איז דא די שמות שעלו עמהם מבבל וואס דאס איז בדוגמה עבודה בע"ת,

און דער ענין טוט זיך אויף מידי שבת מברכים בשבתו, דורך דעם וואס ב'בענטשט ר"ה מיט די שמות החדשים שעלו עמהם מבבל, וואס דאס איז דאך עבודה הבע"ה, ביז אז ס'ווערט דער ענין פון ולילה כיום יאיר, וואס דאס איז אין לה"ק, און אויך דער ענין פון אתהפכא חשוכה לנהורא ומרירו למתקא, בלשון תרגום, וואס דאס וועט זיין בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש, ובלשון תרגום - בעגלא דידן.

ד. מאמר כעין שיחה ד"ה ויאמר לו יהונתן מחר חודש וגו'.

ה. בנוגע צו פרש"י אין אונזער פרשה, איז דא א רש"י תמוה, און הגם אז מפרשים שטעלן זיך אויף דעם, איז זייער פי' נאך מער תמוה פון רש"י'ס פירוש.

הנחה הה' בלתי מוגה - וואס -

וואס דאס איז אין קאפיטל ג׳ פסוק כט, וואס רש"י שטעלט זיך אויף "משפחות בני קהת יחנו וגו׳ תימנה", און זאגט א פירוש,

[וואס אין דער פרשה זאגט ער דער סדר החני׳ פון שבט לוי. אין פריער זאגט ער אז משפחות הגרשוני וגו׳ יחנו ימה, זאגט רש"י אויף דערויף גארניט, דערנאך אז ער רעדט וועגן בני קהת זאגט רש"י א פירוש, דערנאך בנוגע צו מררי זאגט רש"י אויך גארניט, און דערנאך אז ער רעדט וואו זיינען געשטאנען משה ואהרן ובניו, זאגט רש"י ווייטער א פירוש.

איז דאס וואס ער שטעלט זיך ניט אויף גרשוני און מררי איז פאקשטאנדיק, ווייל ס׳איז פארשטאנדיק אין פשש"מ, ואדרבה: די שאלה איז פארוואס בנוגע די משפחה בני קהת און משה ואהרן וגו׳ שטעלט ער זיך יע].

וז"ל רש"י בפירושו: "וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה, אוי לרשע ואוי לשכנו לכך לקו מהם דתן ואבירן ומאתים וחמישים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם". וואס לכאו׳ איז ניט פארשטאנדיק (כנ"ל), דאס איז דאך אן ענין פון אגדה און א מדרש וואס איז דא אבער שווער אין פשש"מ וואס רש"י דארף דא זאגן א פירוש?

ס׳איז דא מפרשים (גו"א שפ"ח ומשכיל לדוד) וואס ווילן זאגן אז רש"י׳ס קשיא איז אז בא גרשון שטייט "יחנו ימה", עד"ז בא מררי שטייט "יחנו צפונה", משא"כ בא קהת איז צווישן דעם יחנו מיט׳ן תימנה, איז דא א הפסק, וואס ער זאגט משפחות בני קהת יחנו <u>על ירך המשכן</u> תימנה, אבער לויט די כללים פון פרש"י קען מען אזוי ניט זאגן, ווארום אויב דאס איז רש"י׳ס קשיא, האט ער דאך געדארפט ברענגען פון פסוק די ווערטער "על ירך המשכן", און די ווערטער ברענגט ניט רש"י בפירושו נאר ער ברענגט "יחנו וגו׳ תימנה"?

אויך איז ניט פארשטאנדיק דאס וואס רש"י זאגט "לכך לקו מהם" וואס בפשטות איז דאך דאס וואס לקו איז געווען אן <u>עונש</u> אויף דערויף וואס נשתתפו במחלוקות (ניט מצד אוי לרשע כו׳), איז דאך דאס א באזונדער ענין, און דא וויל דאך רש"י זאגן דאס וואס ס׳איז ארויסגעקומען צוליב אוי לרשע ואוי לשכנו, און דאס איז געווען דאס וואס "נמשכו עמהם במחלוקות". איז צוליב וואס זאגט דא רש"י אז "<u>לכך</u> לקו" - דאס איז דאך געווען א עונש פאר דער מחלוקות?

דערנאך שטעלט זיך רש"י אויף דעם וואס ער זאגט (שם לח) והחונים וגו׳ משה ואהרן ובניו און זאגט "וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולון טוב לצדיק וטוב לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהי׳ עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה וכו׳", (כדלקמן) וואס דא איז אויך שווער וואס איז דא ניט פארשטאנדיק אין פשוטו של מקרא וואב רש"י דארף דא זאגן א פירוש?

ס׳איז דא מפרשים וואס זאגן אז רש"י׳ס קשיא איז, וואס ס׳שטייט קדמה וגו׳ מזרחה וואס לכאו׳ איז דאס כפל הלשון, און דערפאר לערנט רש"י אז ס׳איז דא אן ענין פון קדמה נאך פאר מזרחה (וואס דאס באווייזט אויף אן ענין של חשיבות (?)) אבער לויט די כללים פון רש"י האלט דאס ניט אויס, ווארום רש"י ברענגט ניט די ווערטער קדמה מזרחה בפירושו,

נאכמער: די גאנצע קשיא איז קיין קשיא ניט אין פשוטו של מקרא, ווי ס׳זעט דאס בא גרשוני וואס דארטן שטייט אחרי המשכן וגו׳ ימה, דלכאו׳ ס׳איז דאך אויך ממנ"פ, אויב ס׳איז אחרי המשכן איז דאך במילא מובן אז דאס איז ימה, איז דאך דאס לכאו׳ א כפל לשון און פונדעסטוועגן שטעלט זיך ניט רש"י אויף דערויף, איז דאך דערפון מובן אז דאס איז ניט קיין קשיא אין פשוטו של מקרא.

<u>הנחת הת׳ בלתי מוגה</u>

- אויך -

אויך איז ניט פארשטאנדיק וואס מ׳זעט כמה שינויים צווישן רש"י׳ס פירוש בנוגע צו בני קהת, אנדערש ווי בנוגע צו משה ואהרן ובניו,

א) וואס בנוגע צו משה זאגט ער "וסמוכין להם יהודה" און ברייננגט אויך והחונים עליו - יששכר און זבולון, משא"כ בנוגע צו בני קהת זאגט ער נאר ראובן און זאגט ניט די וואס חונים עליו שמעון און גד, וואס לכאו׳ אזוי ווי ער זאגט במשה והחונים עליו האט ער דא אויך געדארפט זאגן, און ווי מ׳זעט טאקע אין מדרש תנחומא ובב"מ אז דארט שטייט טאקע שמעון און גד אויך?

ב) בנוגע צו ראובן זאגט רש"י דגל ראובן און ניט דגל מחנה ראובן, און בנוגע צו יהודה זאגט רש"י דגל מחנה יהודה?

ג) בנוגע צו בני קהת ברייגט רש"י פון פסוק דעם ווארט תימנה סיי אין דעם ד"ה, און סיי אין זיין פירוש אז וסמוכין להם דגל ראובן החונים הימנה, משא"כ בנוגע צו משה ברייננגט ער ניט מזרחה, ניט אין דעם פסוק און ניט אין דעם פירוש?

ד) נאך א שינוי זעט מען אז בנוגע צו ראובן ברייננגט ער ניט קיין ראי׳ פון פסוקים, משא"כ בנוגע צו יהודה יששכר און זבולן ברייננגט ער א ראי׳ פון פסוקים?

ס׳איז דא מפרשים (שפ"ח) וואס ווילן זאגן אז רש"י׳ס קשיא בנוגע צו קהת איז, אז בא גרשון שטייט משפחת הגרשוני, וואס דאס וזאס ס׳-שטייט פריער א ה"א און דערנאך א יו"ד, מיינט דאס אז דער אויבערשטער איז מעיד אויף אים, ע"ד ווי ב׳זאגט בנוגע צו די שבטים אז דער אויב-ערשטער איז מעיד אויף זיי אז זיי זייגען שבטי י-ה, וואס לפי"ז האט דאך געדארפט שטיין אויך בא קהת - הקהתי, און אויף דעם איז רש"י מפרש אז וויבאלד אז דארטן איז געווען אן ענין פון רשעות און מחלוקות, דערפאר איז איין מאל לכה"פ האט מען געשריבן קהת און ניט הקהתי.

מ׳קען אבער ניט זאגן אז דאס איז די כוונה אין פירוש רש"י:

א) דער בן חמש למקרא האט נאך ניט געלערנט אז דאס וואס ס׳שטייט א יו"ד מיט א ה׳ איז דאס אן ענין וואס דער אויבערשטער איז מעיד אויף אים, דאס וועט רש"י זאגן ערשט אין פ׳ פנחס, קען מען דאך ניט זאגן אז רש"י פארלאזט זיך אויף דעם וואס ער איז מפרש אין פ׳ פנחס?

ב) אויב מ׳וועט זאגן אז רש"י׳ס קשיא איז דאס וואס ס׳שטייט ניט קיין יו"ד און א ה׳, וואס דאס איז אן ענין וואס באווייזט אז דער אויבערשטער איז מעיד אויף אים, האט דאך רש"י געדארפט זאגן דעם גאנצן ענין דא, און ניט ווארטן ביז פ׳ פנחס?

און ווי גערעדט במה פעמים אז רש"י דארף זיין פארשטאנדיק בפשטות צו א בן חמש למקרא, און ב׳קען ניט זאגן אז רש"י האט זיך פארלאזט אז לאחר כו"כ דורות וועט געבארן ווערן דער מהר"ל מפראג, און ער וועט שרייבן א חיבור, און פארענטפערן די קשיות, נאר פירוש רש"י דארף זיין פארשטאנדיק בפשטות.

בנוגע צו די הערות אויפ׳ן זהר איז אין פ׳ במדבר איז דא נאר איין הערה (ע׳ שנב) וואס דארטן שטעלט זיך דער טאטע אויף דעם וואס ער זאגט אין זוהר (ד"ף קב,ב) "עאל לבי כנישתא מעטר טוטפי אתכסי בכיסוי דציצית", און ער צייכענט צו, צו די הערה אין פ׳ קדושים וואס דארטן זאגט ער א דבר חדש אויף דעם וואס אלע מפרשים שטעלן זיך

הנחה הח׳ בלתי מוגה - אויף -

אויף דעם וואס דער זוהר זאגט פריער מעסר בטוטפי און דערנאך בכיסוי ציצית, וואס לכאו׳ איז דאך דער סדר ניט אזוי נאר פריער דארף זיין דער ענין הציצית און דערנאך תפילין.

און די קשיא איז ניט נאר פון שו"ע נאר אויך אין זהר גופא דעם זעלבן עמוד ווייטער זאגט ער, אז ס׳דארף זיין "פרישו דמצוה ולבתר יתקשר קשורא דיתודא דאינון תפילין", און אויף דערויף איז ער מציין צו דער הערה אין פ׳ קדושים, וואס דארט איז ער דאט אויך מבאר,

און ווי געזעדט כמה פעמים אז די אנדערע ענינים וואס זיינען שווער אין זוהר, וואס דער טאטע איז ניט מבאר, איז דאס דערפאר וואס ער פארלאזט זיך אז מ׳וועט זיך אליין כאפן אויף דערויף.

וואס דא איז דאך לכאו׳ ניט פארשטאנדיק, וואס ער זאגט דא אז פריער דארף זיין עאל לבי כנישתא,(גייען אין שול) און דערנאך מעסר בטוטפי און בכיסוי דציצית (ווי דער סדר אין דערויף זאל ניט זיין), און שפעטער זאגט ער אז ס׳דארף זיין פריער טו"ת, און דערנאך עאל לבי כנישתא, וואס דאס איז דאך אן ענין עיקרי ווי ס׳שטייט אין סידור האריז״ל בתחלתו, אז אע"פ אז ס׳איז דא די מעלה זיין פון די„עשרה ראשו נים אין בית הכנסת, ביז ווי מ׳זאגט אז נוטל שכר כולם, אעפ״כ האט זיך דער אריז"ל ניט געפירט אזוי, און ער האט געזאגט דעם ביאור אויף דערויף, אז די עשרה ראשונים וואס קומען אין שול, קומען דאך פארן זמן פון הנחת תפילין, און וויבאלד אז ער האט געוואלט האבן דעם ענין פון "בבית אלקים נהלך ברגש", קומען אין שול מעוטר בטו"ת, דערפאר האט ער מוותר געווען אויף די מעלה פון עשרה ראשונים, כדי ער זאל קענען קומען אין שול מיט טו"ת.

איז לכאו׳ זעט מען דא א סתירה, וואס פריער זאגט ער עאל לבי כנישתא (לביהכנ"ס) און דערנאך טו"ת, און דערנאך זאגט ער אז פריער דאדף זיין טו"ת, און דערנאך עאל לבי כנישתא, וכפי שיתבאר לקמן,

כרגיל צו אפלערנען א משנה אין פרקי אבות, פון דעם פרק וואס מ׳זאגט אין די שבתות שבין זמן חירותינו מיט זמן מתן תורתינו, וואס שבת פאר שבועות לערנט מען דאך די משניות (אדער ברייתות) פון פרק ששי, וואס פרק ששי רופט זיך אן "קנין תורה", [וואס דאס איז דאך פארבונדען מיט דעם שבת, ווייל דאס איז דאך א הכנה צו מתן תורה] וועט מען זיך שטעלן אויף א משנה אין דעם פרק, און מבאר זיין בקיצור עכ"פ און מער באריכות אין שבועות זמן מתן תורתינו.

וואס אין די ערשטע משנה זאגט ער "ר׳ מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה" און ער רעכנט אויס כמה דברים ביז "מגדלתו ומרוממתו על כל המעשים".

וואס דא איז לכאו׳ ניט פארשטאנדיק:

א) דער ענין פון פרקי אבות איז דאך ענינים פון מילי דחסידותא - לפנים משורת הדין, איז וואס זאגט דא ר׳ מאיר א גאנצע משנה אז דער וואס לערנט תורה לשמה וועט ער האבן אסאך שכר, וואס זיינען די מילי דחסידותא וואס ר׳ מאיר וויל דא זאגן?

ב) ר׳ מאיר זאגט דא אז דער וואס לערנט תורה לשמה, וועט ער האבן

שכר, וואס דאס איז דאך לכאו׳ ניט פארשטאנדיק, וויבאלד אז דא רעדט מען דאך וועגען איינעם וואס לערנט תורה לשמה, שלא ע"מ לקבל פרס, איז וואס פאסט דא זאגן אים אז ער וועט האבן שכר, דאס איז דאך היפך הענין פון לימוד תורה לשמה, אדרבה מ׳דארף אים דאך מעודד זיין ער זאל לערנען לשמה, און ניט זאגן אז ער וועט האבן שכר,

זאגן אזא ענין איז שייך ווען מ׳וויל פועל׳ן אויף אים ער זאל מקיים זיין תומ"צ, זאגט מען אים אז אויב ער וועט מקיים זיין תומ"צ וועט ער האבן שכר, ע"ד ווי מ׳זאגט למען יאריכו ימ ך, וואס דאס וועט פועל׳ן אויף אים אז ער וועט מקיים זיין תומ"צ, וואס דערפאר איז אין אנדערע משנות (ברייתות) פון דעם פרק רעדט ער די מעלות פון עוסק בתורה - ווײלע ס׳רעדט זיך ניט וועגען עוסק בתורה לשמה; אבער דא רעדט מען דאך וועגען איינעם וואס לערנט שוין תורה, איז וואס זאגט מען אים אז ער ו.עט האבן שכר, למאי נפק"מ ער לערנט דאך תורה לשמה, אדרבה אויב דאס וועט פועל׳ן בא אים ער זאל לערנען, איז דאך דאס א הוכחה אז ער לערנט ניט תורה לשמה?

ג) ר׳ מאיר זאגט דא אז דער וואס לערנט תורה לשמה איז "מרחקתי מן החטא", פרעגט זיך די שאלה, דאס איז דען דער אופטו פון <u>תורה לשמה</u>? אויף דערויף דארף מען אנקומען צו תורה לשמה? יראת העונש, אדער בלשון החסידות יראה תתאה, איז דאך אויך גענוג ער זאל ניט טאן קיין חטא, און ווי ער זאגט שוין פריער (פ"ג מ"א) "הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה", וואס דאס איז א פשוט׳ע התבוננות, עכ"פ בפשטות הענינים - איז דאך דאס שוין גענוג אז ער זאל ניט טאן קיין חטא,

איז דא נאכדעם וואס ער האט שוין אפגעלערנט גאנץ אבות, און ער קומט צו פרק ששי, און ער שטייט שוין אין דער דרגא פון עוסק בתורה לשמה, זאגט מען אים אז דורך דעם וואס ער לערנט תורה לשמה איז מרחקתי מן החטא?

ד) עד"ז איז ניט פארשטאנדיק וואס ער זאגט אז דער וואס איז עוסק בתורה לשמה איזעד "אוהב את המקום" וואס לכאו׳ אויף דעם דארף מען ניט אנקומען צו תורה לשמה, דאס איז דאך א מצוה אז ס׳דארף זיין אהבה ה׳ ווי ס׳שטייט ואהבת את ה" אלוקיך?

ה) עד"ז אויך וואס ער זאגט "אוהב את הבריות" וואס בריות מיינט דאך ווי ער זאגט אין תניא פרק לב הידוע, אז אפילו די וואס האבן אין זיך קיין מעלה, די איינציקע מעלה וואס ס׳איז דא אין זיי בגילוי איז, אז זיי זיינען דעם אויבערשטנ׳ס בריות, איז צו זיי דארף אויך זיין אוהב את הבריות, איז דאך לכאו׳ ניט פארשטאנדיק וואס דארף מען אנקומען צו תורה לשמה אז ס׳זאל זיין דער ענין פון אוהב את הבריות, ס׳איז דאך א מצוה פון ואהבת לרעך כמוך? וכפי שיתבאר לקמן.

(אמר: אזוי ווי מ׳רעדט דאך וועגן תורה איז דאך דא מוסדות תורה אהלי תורה, ונהן משקה לר׳ י.מ.ס. עבוד הדינר של אהלי תורה).

<u>הנחת הת׳ בלתי מוגה</u>

ו. בנוגע צו פירוש רש"י איז דער ביאור אין דערויף, אז רש"י האט דא געהאט א קשיא, דאס וואס שטייט דא משפחת בני קהת - פארוואס זאגט דער פסוק בני קהת, און ניט משפחת קהת, אזוי ווי ער זאגט משפחת הגרשוני, אדער משפחת מררי [און ניט די קשיא איז פארוואס ס'שטייט קהת און ניט הקהתי (ווארום דאס וואס זיי זיינען געווען אין דעם זעלבן ארט איז דערפאר וואס זיי האבן א שייכות צו קהת)] איז פאר-וואס זאגט ער דא בני קהת?

איז דאך דערפון פארשטאנדיק אז דא איז פאראן אן ענין של רשעות, וואס דערפאר וויל ער ניט דערמאנען קהת, און זאגט בניקהת, און דער בן חמש געדיינקט דאס וואס ער האט געלערנט אין פ' ויחי אז יעקב האט געזאגט "בקהלם אל תחד כבודי" (מט,ו), און ווי רש"י זאגט דארטן אז דאס מיינט ווען ס'וועט זיין מחלוקות קורח, זאל יעקב ניט דער-מאנט ווערן, ועד"ז איז פארשטאנדיק בנוגע צו קהת, אז וויבאלד דאס איז פארבונדען מיט אן ענין פון רשעות ומחלוקות, איז ח"ו צו דער-מאנען דארטן קהת'ן, און דערפאר זאגט ער נאר בניקהת.

אוצר החכמה

דערנאך איז ער ממשיך אז די רשעות איז געווען עד כדי כך אז דאס האט אויך געפועל'ט אויפ'ן שכן, און ס'איז געווארן "אוי לשכנו", און אין וואס איז באשטאנען דער "אוי לשכנו", איז דאס ניט דאס וואס זיי האבן געהאט אן עונש צוליב דעם וואס נמשכו במחלוקות, ווארום אויף דעם איז דאך ניט שייך צו זאגן "אוי לרשע ואוי לשכנו", ווארום ממ"נ אויב ער האט געטאן א חטא קומט אים דעם עונש צוליב זיין חטא, (און ניט צוליב דעם "אוי לרשע ואוי לשכנו") און אויב ער האט ניט געטאן קיין חטא, קומט דאך אים ניט קיין עונש?

און אויף דעם זאגט רש"י אז דאס וואס לקו איז דער ענין גופא שנמשכו במחלוקות, וואס וויבאלד אז "אוי לשכנו" מיינט דאך אן ענין של צער (חסר קצת),

און דאס מיינט אז לקו דערמיט וואס נמשכו במחלוקות, און דאס וואס נמשכו במחלוקות איז געווען דערפאר וואס "אוי לרשע ואוי לשכנו", ד.ה. אז מצ"ע וואלט דאס בא זיי ניט געווען, נאר מצד דעם וואס זיי זיינען געווען בסמיכות צו דעם רשע, וואס דאס איז אויך דער דיוק הלשון שנמשכו במחלוקות און ער זאגט ניט אנדערע לשונות, של קחו, נטלו חלק במחלוקות, אדער נשתתפו וכו', וואס "נמשכו" מיינט אז ער איז נאענט צו אים און ער שלעפט אים.

און דאס איז אויך וואס רש"י איז מדגיש דען ווארט "תימנה", וואס דערמיט מיינט ער זאגן אז אע"פ אז דגל ראובן זיינען געווען אי־ תימנה, וואס דאס מיינט דאך צד ימין, און ווי דער אב"ע זאגט אז דער ווארט תימנה איז מלשון ימין, ועכ"פ - אין פשוטו של מקרא מיינט תימנה - ימין, און דער בן חמש למקרא ווייס דאך אז וואו נאר ימין איז דאס א גוטע זאך, משא"כ לינקס איז ניט גוט, און דאס איז רש"י מדגיש אז אע"פ אז זיי זיינען געווען אין ימין, פונדעסטוועגען איז בא זיי געווען דער אוי לרשע ואוי לשכנו אז ינמשכו במחלקות.

און אויף צו האבן מער הידוק אז דער ענין פון ימין איז א גוטע זאך, זעט מען דאס פון דעם וואס דער בן חמש למקרא האט שוין געלערנט וועגען בנימין (בראשית לה,יח), "ואביו קרא לו בנימין", און רש"י זאגט דארטן אז וויבאלד בנימין איז דער איינציקער וואס איז געבארן געווארן אין ארץ ישראל, משא"כ די אנדערע שבטים.

און וויבאלד אז ווען מ'ביים פון ארם נהרים אין ארץ ישראל,

הנחת הת' בלתי מוגה - באפס -

כאפט דאס בצד ימין, וואס דערפאר האט ער אים גערופן בנימין - בן ימין.

וואס לכאו׳ איז ניט פארשטאנדיק, פארוואס האט ער אים געגעבן דעם נאמען אין אן אופן פון א סימן אויף א"י, וואס דאס איז דאך נאר ווען מ׳גייט אין א"י פון ארם נהרים, דעמולט איז א"י אין ימין, וואס דאס איז נאר אין אן אופן פון א מקרה, לפ"ע דעם בן חמש למקרא, אויב ער האט אים געוואלט געבן א נאמען וואס זאל ארויסברייגגען א"י האט ער אים געקענט אנרופן בן א"י, אדער בן אה"ק אדער בן ארץ טובה ורחבה, אדער בן ארץ אשר עיני ה׳ אלקך בה וגו׳? זעט מען דאך דערפון אז דער ענין פון ימין לעצמו איז אויך א מעלה.

און עד"ז זעט מען אויך בא תפילין וואס ס׳שטייט "והיו לאות על ידכה" (מיט א ה׳) וואס דאס מיינט יד כהה, וואס דאס איז יד שמאל, זעט מען דאך דערפון אז דער ענין פון שמאל איז א ענין של כהות און ניט קיין חוקף, וואו איז אבער דא דער ענין פון חוקף וחוזק איז דאס אין ימין.

און דאס איז רש"י מדגיש מיטן ווארט "הימנה", אז אע"פ אז זיי זיינען געווען אין ימין, אעפ"כ האט דאס ניט געהאלפן און וסיי בא קהת׳ן איז געווען דער ענין פון מחלקות, און עד"ז בנוגע צו דגל ראובן אע"פ אז זיי זיינען געווען אין ימין האט דאס ניט געהאלפן און ס׳איז געווען דער אוי לרשע ואוי לשכנו.

כמסופר אין פ׳ קרח ווי אזוי קרח האט זיי מושך געווען בדב-רים.

פרעגט אבער דער בן חמש, צווישן בני לוי זיינען דאך זיכער גע-ווען אויך צדיקים, איז פונקט ווי מ׳געפינט אז ס׳איז געווען דער ענין פון "אוי לרשע ואוי לשכנו" האט מען דאך געדארפט אויך געפינען אן ענין בנוגע די שכנים פון די צדיקים, אז ס׳איז "טוב לצדיק וטוב לשכנו"?

און דערפאר מוז רש"י זאגן זיין פירוש אויך בנוגע צו משה ואהרן ובניו, אז מ׳געפינט טאקע אז ס׳איז געווען אזא ענין, אז וויבאלד אז דגל מחנה יהודה זיינען געווען סמוכים צו משה און משה איז דאך געווען עוסק בתורה האט דאס געפועל׳ט דעם "טוב לצדיק וטוב לשכנו", אז זיי זיינען געווארן גדולים בתורה.

וואס דאס איז דאך אלץ בנוגע צו משה, און די וואס זיינען געווען סמוכים צו משה, פרעגט זיך אבער די שאלה, וואס איז מיט די וואס זיינען געווען סמוכים צו אהרן ובניו? און אויף דערויף ברייננט רש"י אויך אהרן ובניו, און דער בן חמש למקרא האט דאך שוין געלערנט אז דער סדר הלימוד איז געווען אז משה פלעגט לערנען הורה פריער מיט אהרן, דערנאך מיט בני אהרן, דערנאך מיט די זקנים, און דערנאך מיט אלע אידן, איז דאך פארשטאנדיק אז אהרן ובניו זיינען אויך געווען גדולים בתורה, האט דאס אויך געפועל׳ט בא די וואס זיינען געווען סמוכים צו אהרן ובניו.

ס׳בלייבט נאך אבער שווער:

א) פארוואס בנוגע צו קהה ברייננט ער ניט וההונים עליו שמעון א און גד, און בנוגע צו משה זאגט ער והחונים עליו יששכר וזבולון?

ב) וואס בנוגע צו ראובן זאגט ער דגל ראובן, און בנוגע צו יהודה זאגט ער דגל <u>מחנה</u> יהודה?

<u>הנחה הה׳ בלתי מוגה</u>   ג)

ג) פארוואס בנוגע צו ראובן ברייננט ער ניט קיין ראי׳ פון פסוקים, און בנוגע צו יהודה ברייננט ער ראיות פון פסוקים?

וואס דער ביאור אין דערויף איז:

רש"י זאגט נאר ענינים וואס ער האט אויף זיי א הכרח פון א פסוק דא, אדער פון אנדערע פסוקים, און ס׳איז דא ענינים וואס רש"י האט ניט קיין ראי׳ פון א מפורש׳ן פסוק נאר ס׳איז אזוי פארשטאנדיק פון פשוטו של מקרא.

וואס דערפאר איז בנוגע צו ראובן, און אויך החונים עליו שמעון וגד, איז פארשטאנדיק בפשטות, אז בא זיי אלעמען איז געווען דער ענין פון אוי לרשע ואוי לשכנו, אויך בא שמעון וגד, אבער א ראי׳ פון פסוק האט רש"י ניט אויף דעם, בנוגע צו ראובן שטייט בפירוש, דתן ואבירם ואון בן פלת בני ראובן", אבער אויף שמעון וגד איז ניטא קיין ראי׳ פון א פסוק, ס׳איז מערניט וואס ס׳איז פארשטאנדיק אזוי בפשטות.

און דאס וואס רש"י זאגט אז רובם איז פון שבט ראובן איז דאך פארשטאנדיק אז דער מיעוט איז געווען פון שבט שמעון וגד אבער קיין הכרח אויף דערויף איז ניטא.

און דערפאר זאגט ער דגל ראובן וואס דערמיט מיינט ער צו מרמז זיין אויך אויף שמעון וגד, וואס דאס איז דאך דער גאנצער דגל ראובן, איז קיין ראי׳ פון א פסוק האט ער ניט אויף דעם, אבער ווייבאלד אז אזוי איז פארשטאנדיק בפשטות, זאגט ניט רש"י דגל מחנה ראובן, וואס דאס וואלט געמיינט נאר ראובן און ניט שמעון וגד, נאר ער זאגט דגל, וואס דאס מיינט דעם גאנצן דגל, כולל שמעון און גד.

משא"כ בנוגע צו יהודה זאגט ער דגל מחנה יהודה, וואס דאס מיינט נאר יהודה, וואס ו ווען ער זאגט נאר מחנה מיינט ער נאר דעם שבט, אזוי ווי מ׳זעט דאס דערפון אוואס עס שטייט דגל מחנה יהודה, און דערנאך זאגט ער והחונים עליו וגו׳ יששכר, און דערנאך זאגט ער זבולון, איז דאך דערפון פארשטאנדיק אז "מחנה" מיינט נאר איין שבט און דערפאר זאגט רש"י דגל מחנה יהודה, ווארום גלייך דערנאך זאגט ער והחונים עליו יששכר און זבולון, און אויף זיי אלע האט דאך רש"י ראויות פון פסוקים ווי ער איז ממשיך און ברייננט די ראיוה.

דערנאך ברייננט רש"י א ראי׳ אויף שבט יהודה, אז זיי זיינען געווען גדולים בתורה פון דעם וואס ס׳שטייט (תהילים ס,ט) "יהודה מחוקקי", וואס לכאו׳ איז ניט פארשטאנדיק פארוואס ברייננט ער א ראי׳ פון א פסוק אין תהילים, לכאו׳ האט ער געדארפט ברייננען א ראי׳ פון דעם וואס ס׳שטייט אין ויחי (מט,י) "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו"? ובפרט אז אין מדרש תנחומה ברייננט ער דעם פסוק, נעמט רש"י ארויס דעם פסוק פון ויחי, און שטעלט אריין דעם פסוק פון תהילים?

נאר דער ביאור אין דערויף איז:

ווען מ׳זאגט טוב לצדיק טוב לשכינו איז פארשטאנדיק אז דער וואס איז נענטער צו דעם צדיק פועל׳ט דאס אויף אים מערער, איז דאך

פארשטאנדיק אז יהודה וואס ער איז געווען דער נענסטער איז דאס בא אים געווען גאר שטארק, און בא יששכר שוואכער, און בא זבולון נאך שוואכער.

און דערפאר קאן רש"י ניט ברייגנען די ראי' פון דעם פסוק וואס ס'שטייט לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו, ווארום אין דעם פסוק שטייט ניט אז גאנץ שבט יהודה וועלן זיין מחוקק, נאר אז לא יסור וגו' ומחוקק פון יהודה, ס'קאן אבער, ין ס'זאל זיין נאר ע"א סנהדרין, און בא יששכר שטייט דאך מאתים, איז דאס מערער ווי יהודה, דערפאר קען ניט רש"י ברייגנען א ראי' פון דעם פסוק, ווארום ס'איז דאך א ראי' לסתור, ווייל דא איז משמע אז בא יששכר איז געווען מער ווי יהודה,

און דערפאר נעמט רש"י ארויס דעם פסוק וואס ער ברייגנט אין תנחומא, און ברייגנט די ראי' דוקא פון דעם פסוק "יהודה מחוקקי", וואס דא שטייט אז דער גאנצער שבט יהודה איז מחוקקי, וואס דאס איז מערער ווי בא יששכר'ן וואס בא יששכר'ן איז געווען נאר מאתים ראשי סנה', און דא איז דער גאנצער שבט, און אויך וואס בא יששכר זאגט מען אז זיי זיינען געווען יודעי בינה לעיתים, וואס ס'איז דאך דא דער טייטש אז יודעי בינה לעיתים מיינט, אז זיי ווייסן ווי צו פירן הנהגת המל וכה(כפרש"י בתנ"ך שם), און אפי' אויב דער טייטש איז אז דאס מיינט תורה, וואס תורה איז חכמתכם ובינתכם, איז דאס נאר יודעיבינה, אבער ניט מחוקק וואס זיי פסק'נן הלכות, ס'איז דא מערניט ווי מאתים ראשי סנה', משא"כ בא יהודה'ן איז דער גאנצער שבט מחוקק,

און דערנאך ברייגנט ער שבט זבולון אז זיי זיינען געווען מושכים בשבט סופר אז זיי זיינען טאקע געווען גדולים בתורה, אבער זיי זיינען געווען נידעריקער ווי יהודה און יששכר, דערמיט וואס בא זיי איז ניט געווען ניט דער ענין פון מחוקק, און ניט קיין סנה', משא"כ דער תנחומא וואס ער איז ע"ד הדרוש קען אויך ברייגנען די ראיות פון "מחוקק מבין רגליו".

ס'בלייבט נאך אבער שווער די קשיא, פארוואס שטייט דא קהת און ניט הקהתי, ע"ד ווי דאס איז בא "הגרשוני", און רש"י איז דאס דא ניט מבאר?

נאר דער ביאור איז:

רש"י קען דא ניט זאגן דעם דיוק [ווי ער זאגט אין פ' פנחס] אז דער יו"ד מיט'ן ה' באווייזן אויף דעם אז דער אויבערשטער איז מעיד אויף אים, ווארום·

א) אויב אזוי, וועט דאך זיין שווער פארוואס ווען ער רעכנט פריער די שבטים, זאגט ער ראובן שמעון וכו', און ניט ווי אין פ' פנחס, וואס דארטן זאגט ער הראובני וכו' וואס דערפון קען מען דאך ברייגען אז בנוגע די שבטים אליין, וואס זיי זיינען געווען אין שעבוד במצרים, אויף זיי איז דער אויבערשטער ניט מעיד, בערניט אויף שבט לוי וואס איז ניט געווען בשעבוד, אויף אים איז דער אויבערשטער מעיד?

ב) אין פ' פנחס זאגט רש"י אז אין וואס באשטייט דער ענין וואס דער אויבערשטער איז מעיד אויף זיי, זאגט ער דארט'ן אז

הנחת הת' בלתי מוגה   - או"ה -

אג"ה האבנגעזאגט אז וויבאלד אז די מצרים שלטו בגופם ק"ו בנשותיהם, און דערפאר איז דער אויבערשטער מעיד אויף אידן אז דאס איז ניט געווען.

און דערפאר קען רש"י ניט זאגן דא דעם ענין ווארום דאס איז דאך דער אויבערשטער מעיד אויף אלע שבטים אז לא שלטו וכו׳, און ח"ו לומר אז אויף קהת איז דער אויבערשטער ניט מעיד אויף דעם, ואע"פ אז חלקו אויף משה און אויף תורתו, אבער ח"ו צו זאגן אז אויף אים איז דער אויבערשטער ניט מעיד, און דאס איז דער אויבערשטער מעיד אויף אלע אידן, און ווי רש"י זאגט בנוגע צו שלומית בת דברי למטה דן, אז דערפאר שרייבט ער איר נאמען בפירוש כדי מ׳זאל וויסן אז זי איז געווען אין איין און איינציקע, און זי איז געווען פון שבט דן, וואס ער איז דער פחות שבשבטים, אבער אויף אלע אידן איז דאך זיכער אז דער אויבערשטער איז מעיד, וואס דערפאר קען דאס רש"י ניט זאגן דא.

און דאס וואס רש"י שטעלט זיך איינגאנצן ניט אויף דערויףפאר-ענטפערן פארוואס שטייט סאקע קהת און ניט הקהתי, ווארום רש"י שטעלט זיך ניט אויף אזעלכע דיוקים וואס זיינען ניט קיין קשיא בדרך הפשט, וו̣ארום דאס איז דאך ניט קיין קשיא וואס איז נוגע צו דעם תוכן, [ע"ד ווי די קשיא פארוואס שטייט דא <u>בני</u> קהת און ניט קהת אליין, וואס דאס איז דארא קשיא אין דעם תוכן], אזוי ווי רש"י וועט זיך ניט שטעלן פארוואס אמאל שטייט והחונים עליו, און בא אפרים ומנשה שטייט ועליו, ווייל דאס איז ניט קיין דיוק וואס איז נוגע צו דעם תוכן.

וואס עפי"ז איז פארשטאנדיק אלע דיוקים וואס זיינען אין רש"י, און מ׳זעט ווי אלע ענינים אין רש"י זיינען בדיוק, און ס׳איז פאר-שטאנדיק אין פשוטו של מקרא, און רש"י דארף ניט אנקומען צו אנדערע מפרשים, אויב דער בן חמש למקרא געדיינקט נאר וואס ער האט שוין געלערנט אין פ׳ ויחי, אז בהקהלם אל תחר כבודי, (חסר קצת).

בנוגע דעם ביאור אין זהר:

וועט מען דאס פארשטיין לפי המבואר אין סידור האריז"ל ובקיצור אין זוהר (שם), אז אין יעדער עבודה איז פאראן צוויי אופנים: א) בעובדא ב) בדבורא ובמילולא דפומא. ד.ה. אז ס"איז דא די עבודה ווי זי איז בפשטות במעשה, און ס׳איז דא די וואס איז ברוחניות הענינים (ד.ה. בדיבור).

וואס מ׳זאגט דאך (ברכות טו) הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה, יטול ידיו, ויפנה, ויקבל עליו עול מלכות שמים ויתפלל, איז אין דערויף אויך פאראן די ענינים ווי זיי זיינען בפשטות: יטול ידיו בפשטות, און יפנה, וואס ד.ה. נקיון הגוף כפשוטו, ויקבל עליו עול מלכות שמים, וואס דאס איז דער ענין פון "אתעטר" בטוטפי דער ענין פון תפילין, ועד"ז לתפלה (אינו ברור).

דערנאך איז דא די ענינים ווי זיי זיינען ברוחניות - בדיבור, יפנה ביינט זאגן פ׳ הקרבנות, און יקבל עליו עול מלכות שמים, דאס איז קריאה שמע, וואס די צוויי פ׳ פון קריאה שמע זיינען כנגד תפילין של יד און של ראש.

און דערמיט וועט מען אויך פארשטיין די סתירה אין זוהר; דאס וואס ער זאגט פריער טו"ת און דערנאך עאל לבי כנישתא, רעדט ער וועגן די ענינים ווי זיי זיינען במעשה בפועל. ד.ה. הנחת טו"ת כפשוטו, וואס דאס דארף סאקע זיין פאר דעם וואס עאל לבי כנישתא, כדי ער זאל קומען מעוטר בטו"ה (כנ"ל מהאריז"ל), אזן דאס וואס מ׳זאגט דא אז ס׳דארף זיין נאך עאל לבי כנישתא, רעדט מען וועגן די ענינים ווי זיי זיינען במילולא, וואס דער ענין הטלית דאס איז

- פסוק -

בעמדנו ביום ב' סיון, שבו "התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה . . אמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו'" — צריכים להחליט החלטות טובות בנוגע לכל הקשור ל"זמן מתן תורתנו", ולקיים החלטות אלו במעשה בפועל, ובמיוחד — בנוגע **להפצת** התורה והיהדות אצל כל בנ"י, שיהיו במעמד ומצב ד"גוי קדוש", גם כאשר עסוקים בעניני העולם, כנ"ל.

ועי"ז פועלים את הענין דשלימות העם ביחד עם שלימות התורה — "ויחן שם ישראל נגד ההר", היינו, אחדותם של כל בנ"י (שלימות העם) עם כל עניני התורה ומצוותי' שניתנו בהר סיני (שלימות התורה), ועי"ז נפעל גם "שלמא בעלמא" — שלימות במציאות העולם כולו.

ועי"ז פועלים שלימות גם אצל הקב"ה (כביכול) — ע"ד האמור לעיל (סט"ז) בפירוש הענין ד"ממלכת כהנים", שבנ"י הם ממליכים את הקב"ה, וכתורת המגיד הידועה בענין "חצוצרות", שבנ"י והקב"ה הם ב' חצאי צורות כו'.

וכל עניינים אלו — בשמחה ובפנימיות, ובטוב לבב.

* * *

יח. מאמר (כעין שיחה) ד"ה והי' מספר בני ישראל גו'.

* * *

יט. בנוגע לביאור פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י — נתעכב על פירוש רש"י שכבר דובר אודותיו בשנים שלפנ"ז, אלא שעתה יתבארו פרטים נוספים שלא נתבארו עדיין.

על הפסוק "והחונים לפני המשכן קדמה . . משה ואהרן ובניו וגו'" (ג, לח), מעתיק רש"י את התיבות "משה ואהרן ובניו", ומפרש: "וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו ישכר וזבולון, טוב לצדיק טוב לשכנו, לפי שהיו שכניו של משה שהי' עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה, שנאמר יהודה מחוקקי, ומבני ישכר יודעי בינה וגו' מאתיים ראשי סנהדראות, ומזבולון מושכים בשבט סופר".

ופירוש זה בא בהמשך לפירושו לעיל — על הפסוק "משפחות בני קהת יחנו וגו' תימנה" (שם, כט): "וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה, אוי לרשע ואוי לשכנו, לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאתים וחמשים איש עם קורח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם".

וצריך להבין:

א) פירוש רש"י על התורה הוא פשוטו של מקרא, היינו, שכאשר ישנו ענין הדורש ביאור בפשש"מ — מבאר זאת רש"י בפירושו. ועפ"ז — מה קשה בפשש"מ בפסוקים הנ"ל שלכן זקוק רש"י לאריכות הביאור, לכאורה, אין שום יתור בפסוק, וכיו"ב?

בפירוש המהר"ל מפראג (גו"א עה"פ) מבואר "שרש"י בא לתרץ כאן השינוי דבכל מקום כתיב על ירך המשכן יחנו צפונה, וכן למעלה כתיב אחרי המשכן יחנו ימה, וכאן כתיב יחנו על ירך המשכן תימנה, והוי למיכתב על ירך המשכן יחנו תימנה, אלא לכך לא כתב יחנו אצל תימנה, דכאן לא בא הכתוב לומר הציווי יחנו

תימנה, אלא פירוש שהי' כבר תימנה, ובא לומר שכיון שהי' תימנה נמשכו אתם במחלוקת בני ראובן". וכמו כן מפרש בפסוק "משה ואהרן ובניו": "גם כאן בא לתרץ הלשון, דהוי למיכתב משה ואהרן ובניו יחנו לפני אוהל מועד קדמה, אלא שלא בא לצוות רק שבא להגיד לך והחונים קדמה היו אלו החשובים, ולפיכך היו ג"כ כמותם החונים סמוכים להם".

אבל — ע"פ פשש"מ, אפשר לומר כן רק בנוגע לפסוק "משפחות בני קהת יחנו וגו' תימנה", מכיון ששם מעתיק רש"י מהפסוק את התיבות "יחנו וגו' תימנה" (שבתיבות אלו ישנה קושיא שרש"י בא לתרצה); משא"כ בפסוק "והחונים לפני המשכן קדמה גו' משה ואהרן ובניו" — הרי מכיון שרש"י אינו מעתיק מהפסוק את התיבות "והחונים לפני המשכן קדמה", אי אפשר לומר שכוונת רש"י לתרץ את שינוי הלשון "והחונים לפני המשכן קדמה וגו'" (ולא "משה ואהרן ובניו יחנו לפני אוהל מועד קדמה") — תיבות שאינו מעתיק בפירושו!

ב) מדוע מעתיק רש"י מהפסוק את התיבות "משה **ואהרן ובניו**" — הרי בפירושו מבאר רק מה שנפעל אצלם ע"י השכנות **למשה** ("לפי שהיו שכניו של **משה** שהי' עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה"), ואילו בנוגע לאהרן ובניו אינו מפרש מאומה, ואי"כ, הי' צריך להעתיק מהפסוק תיבת "משה" בלבד!!

ג) בפירושו עה"פ "משה ואהרן ובניו" כותב רש"י "וסמוכין להם דגל מחנה יהודה **ותחונים עליו** ישכר וזבולון וכו'", ואילו בפירושו עה"פ "משפחות בני קהת וגו'" כותב רק "וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה", ואינו מזכיר מאומה אודות "החונים עליו", שמעון וגד!!

וכמדובר כמ"פ שכל הדיוקים שבפירוש רש"י צריכים להיות מובנים בפשטות הכתובים, מבלי שיצטרכו לחפש ולעיין במפרשי רש"י, ובפרט שמפרשי רש"י אינם מתעכבים על דיוקים הנ"ל. וכפי שיתבאר לקמן.

ג. בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו (לקוטי לוי"צ ע' שנג) ישנה רק הערה א' — בקשר לדברי הזהר (קכ, ב) "על לבי כנישתא מעטר בטוטפי", וכותב אאמו"ר: "עיין מה שנרשם בס"ד לעיל בפי קדושים דפ"א ע"א", שגם שם מובא לשון המורה על הקדמת התפילין לטלית, "כד ב"נ אנח תפילין ואתחפי בכסויי דמצוה", ומבאר אאמו"ר (לקוטי לוי"צ ע' שיד): "וי"ל ואתחפי בכסויי דמצוה, אין הכוונה על הנחת הטלית (כי באמת הנחת הטלית צ"ל קודם הנחת תפילין), אלא מה שמכסה את התפילין (בתש"ר — חלק מהבית, ובתש"י — הבית כולו) אחר שהניחם בהטלית כו'".

ומכיון שענין זה נתבאר כבר בשנים שעברו — יתבאר עתה ענין נוסף בהערות אאמו"ר, שאף שלא נכתב בהערות על הזהר דפרשתנו, הרי זה קשור עם פסוק שנאמר בפרשתנו, וקשור גם עם הענין דתפילין וטלית (המבואר בהערות שבפרשתנו), וכן עם הענין דמספר ובלי מספר שנתבאר לעיל במאמר:

בהערות אאמו"ר לזהר דפ' נשא (לקוטי לוי"צ ע' שעב) מובא הפסוק שנאמר בסוף פרשתנו — "ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו", ומבאר אאמו"ר: "כתוב זה על מה שאהרן ובניו ישימו את הלוים על עבודתו כו', הלוים הם בחי' גבורות . . ואהרן ובניו שהם בחי' חסדים ישימו אותם שיתקנו אותם, הוא מה שימתקו את הגבורות דהלוים כו'".

בלתי מוגה

מיוחדת שיוכלו לעבור תקופת הירידה דג' השבועות כו', ונתינת כח זו היא — ע"י הקריאה בתורה בספר במדבר, מד' הספרים שנאמרו מפי הקב"ה.

והנה, למרות הירידה שבספר דברים כו' — הרי דוקא בענין זה מודגש העילוי דעבודת המטה (מפי עצמו כו'), ועד"ז בנוגע לכללות ענין הירידה דזמן הגלות (ג' השבועות, שבהם מתחילים לקרוא ספר דברים) — שדוקא אז מתגלה תכלית העילוי דבנ"י, שלמרות הירידה דחשכת הגלות עובדים בנ"י את עבודתם באופן המתאים. ועי"ד כללות העילוי דעבודת התשובה — לאחרי בירור והפיכת הרע לטוב — באופן ד"כפלים לתושי'".

וענין זה קשור עם המבואר לעיל (במאמר) אודות העילוי ד"בני יהודה" לגבי "בני ישראל", היינו, העילוי דספירת **המלכות** דוקא לגבי ז"א, ובאופן שמתחברים יחדיו, עי"ד החיבור דמספר ובלי מספר ביחד, שעילוי זה יתגלה לעתיד לבוא, ע"י מעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות.

ויה"ר שמהדיבור בענינים אלו נזכה בקרוב ממש לגאולה העתידה, שאז יתגלה כללות העילוי שנפעל ע"י מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות.

ובפרט לאחרי שזכינו להפצת המעיינות חוצה באופן הכי רחב כו' כפי שנפעל ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ראה שיחת ש"פ בהו"ב ס"ו) — שאז מוכנים כבר לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

כד. הביאור בפרש"י:

לאחרי שבפסוק "משפחות בני קהת יחנו וגו' תימנה" מפרש רש"י "וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה, אוי לרשע ואוי לשכנו וכו'" — שההכרח לפירוש זה הוא מפני שינוי לשון הכתוב "יחנו על ירך המשכן תימנה", ולא על ירך המשכן יחנו תימנה (כפירוש הגו"א) — הרי מעצמו מובן שאם הדברים אמורים בנוגע להיפך הטוב ("אוי לרשע ואוי לשכנו"), בודאי שכן הוא גם בצד הטוב, ולכן, **מוכרח** רש"י לפרש דוגמתו גם בנוגע ל"משה ואהרן ובניו", ש"סמוכין להם דגל מחנה יהודה . . טוב לצדיק טוב לשכנו וכו'".

כלומר: אפילו אם בפסוק זה ("משה ואהרן ובניו") מצד עצמו לא הי' כל הכרח לפרש כן, הי' רש"י מוכרח לפרש זאת בהמשך לפירושו בנוגע לפעולת השכינות באופן בלתי־רצוי, שבודאי שהשכינות פועלת גם באופן חיובי.

ולכן, בפסוק "משה ואהרן ובניו" לא העתיק רש"י את התיבות "והחונים לפני המשכן קדמה" — ששינוי הלשון מכריח לפרש כדברי רש"י (כפי הגו"א) — מכיון שגם לולי ההכרח דשינוי לשון הכתוב, מוכרח רש"י להביא פירוש זה, כדי להדגיש את פעולת השכינות באופן חיובי.

כה. הביאור בזה שרש"י מעתיק מהפסוק גם את התיבות "ואהרן ובניו", אף שבפירושו מתייחס רק לשכינות עם משה, "שהיו שכניו של משה כו'":

כשם שהשכינות עם משה רבינו פועלת לטובה, כמו כן מובן שהשכינות עם אהרן ובניו פועלת לטובה, דזיל בתר טעמא. כלומר: גם אם משה הי' נמצא במקום

א' ואהרן ובניו במקום שני, הי' כל א' מהם פועל לטובה על שכניו. ולכן מעתיק רש"י מהפסוק גם את התיבות "ואהרן ובניו" – מכיון שענין זה (פעולה טובה על השכנים) אינו אצל משה בלבד, כי אם גם אצל אהרן ובניו, כמובן.

ואעפ"כ, בפירושו מתייחס רש"י רק לפעולה שנפעלה ע"י השכינות עם משה – כי: רש"י מתייחס **לעובדה** ש"נעשו גדולים **בתורה**", וענין זה קשור עם השכינות **למשה** דוקא – "לפי שהיו שכניו של משה שהי' עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה", מכיון שענינו העיקרי של משה רבינו הוא ענין **התורה**. ובענין זה אין מה להזכיר את אהרן ובניו, מכיון שפעולתם של אהרן ובניו (בענין התורה) היא באופן ד"שרגא בטיהרא" לגבי פעולתו של משה

דהנה, פעולת השכינות של הצדיק היא לא רק בענין טוב סתם, כי אם ביחס לענינו הפרטי והמיוחד של צדיק זה – כשם שפעולת השכינות של הרשע היא ביחס להנהגתו, לימוד ממעשיו, וכיו"ב.

וכמודגש בפרש"י דלעיל – "וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה, אוי לרשע ואוי לשכנו" – שרש"י אינו מדגיש כאן את **העונש** ד"ותפתח הארץ את פי' וגו'", שענין זה (העונש) הוא המתאים ביותר לביטוי "**אוי לשכנו**", אלא רש"י מדגיש את **עצם** הענין "שנמשכו עמהם **במחלוקתם**", כלומר, שהשכינות עם קורח ועדתו גרמה להם **ללמוד ממעשיהם**, ולהשתתף עמהם במחלוקת.

[וביחס לענין זה – אין נפק"מ כלל מה הי' העונש כו'; יתכן שעשו תשובה ולא קיבלו עונש כלל, ע"ד מ"ש "ובני קורח לא מתו" (פינחס כו, יא ובפרש"י), ועד כדי כך – שבנוגע לקורח עצמו ישנה שקו"ט מה הי' ענשו, אם הי' מהבלועים או מהשרופים כו'. אבל – כאמור – בפרש"י כאן לא נוגע ענין העונש, כי אם הפעולה השלילית דשכינות לרשע, הגורמת ללמוד ממעשיו כו'].

ועפ"ז – כאשר מדברים אודות פעולת השכינות דאהרן ובניו (מצד עצמם), הי' הדבר צריך להתבטא בענין הקשור עם **עבודת הכהונה** (שזהו ענינם המיוחד של אהרן ובניו), ולדוגמא: שיוכלו להקריב קרבנות בבמת ציבור, תוספת עילוי בעבודת התפלה, וכיו"ב. ולכן, כאשר מדברים אודות העובדה "שנעשו גדולים **בתורה**" – הרי זה (בעיקר) מצד ענינו של **משה**, וביחס לענין זה – הרי פעולתם של אהרן ובניו היא באופן ד"שרגא בטיהרא", כנ"ל.

ויש להוסיף בזה:

הבן חמש למקרא למד בפרש"י בפ' תשא (לד, לב): "כיצד סדר משנה, משה הי' לומד מפי הגבורה, נכנס אהרן שנה לו משה פרקו.. נכנסו בניו וכו', נכנסו כל העם שנה להם משה פרקן כו'", ואח"כ – "ישנה להן אהרן פרקו.. שנו להן בניו פירקן כו'", כלומר, שלימוד תורת משה לכל העם הי' נעשה גם ע"י הסיוע של אהרן ובניו.

ועפ"ז מובן שמה שרש"י מעתיק גם את התיבות "ואהרן ובניו" – הרי זה מפני שגם להם הי' קשר עם פעולתו של משה רבינו בענין **התורה** ("נעשו גדולים **בתורה**"), מכיון ש"סדר משנה" הי' באופן שלאחרי שמשה שנה פירקו לבנ"י, שנו פירקן גם **אהרן ובניו**.

כו. הביאור בזה שבנוגע לשכינות עם "משה ואהרן ובניו" כותב רש"י "וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולון כו'", ואילו בנוגע

לשכינות עם "משפחות בני קהת" (קורח ועדתו) כותב רק "וסמוכין להם דגל ראובן", ואינו מזכיר מאומה אודות החונים עליו, שמעון וגד:

לכאורה, הי' אפשר לומר שרש"י אינו צריך לפרש זאת, מכיון שענין זה מובן מעצמו: בנוגע לשמעון — הרי מכיון ש"שמעון ולוי אחים גו'", "בעצה אחת כו'" (ויחי מט, ה ובפרש"י), מובן, שנשתתפו ביחד עם קורח ועדתו (בני לוי). ובנוגע לגד — הרי מצינו שבני ראובן ובני גד באו יחדיו וטענו למשה רבינו שאינם רוצים להכנס לארץ ישראל, אלא רצונם להשאר בעבר הירדן כו', ומפשטות הכתובים מובן שענין זה הי' בלתי־רצוי, שלכן ענה להם משה רבינו באופן של דברי תוכחה וכו'. וכשם שמצינו שבני גד נשתתפו עם בני ראובן בענין זה, כמו כן אפשר לומר שנשתתפו עמהם במחלוקת קורח.

אבל: נוסף על זה שלא מצינו זאת בפירוש, הרי בנוגע לבני גד — **לא** למד עדיין הבן חמש למקרא אודות טענת בני ראובן ובני גד שרצונם להשאר בעבר הירדן כו' (ענין זה ילמד הבן חמש רק בפ' מטות). זאת ועוד: בהמשך הדברים נתברר שהם מוכנים לעבור את הירדן ולהלחם יחד עם בנ"י, ובאופן ד"נחלץ חושים לפני בני ישראל", ומשה רבינו הסכים לדבריהם, והתנה עמהם "חלוצים תעברו וגו'", ואכן קיימו את תנאם. וא"כ, אין לומר שענין זה הי' בלתי־רצוי כו'.

אה"ח 1234567

והביאור בזה — בפשטות:

רש"י אינו מזכיר מאומה אודות שמעון וגד (החונים על דגל ראובן) — מכיון שהם **לא** נשתתפו במחלוקת קורח, היינו, שהשכינות עם קורח ועדתו פעלה רק על דגל ראובן, **ולא** על החונים עליו — שמעון וגד. ומה שהשכינות למשה פעלה לא רק על דגל יהודה אלא גם על החונים עליו, ישכר וזבולון, **שכולם** נעשו גדולים בתורה — הרי זה מפני **שמרובה** מדה טובה ממדת פורעניות כו'.

כז. ומזה למדים את גודל העילוי דשכינות לצדיק (נוסף על הלימוד שצריכים להזהר ביותר משכינות להיפך הצדיק) — שמצד זה שיהודה ישכר וזבולון היו שכניו של משה (היינו, לא זו בלבד שלא היו במקום בלתי־רצוי, כי אם במקום ע"ד הרגיל, אלא עוד זאת, היו שכניו של **משה**), "נעשו גדולים בתורה", כלומר, לא זו בלבד שעסקו בתורה (שענין זה ישנו אצל **כל** בנ"י), אלא ש"נעשו **גדולים** בתורה".

ומובן, שהתואר "**גדולים** בתורה" מורה על עילוי והוספה מיוחדת **באיכות** הלימוד, ולא רק עילוי והוספה בכמות, כי — הוספה בכמות פירושה — ריבוי, "רבי", ואילו "גדולי" פירושו — שישנו ענין א' (לא ריבוי) שהוא "גדולי" **באיכות**.

וכל זה נפעל ע"י **תשכינות** לצדיק — "לפי שהיו שכניו של משה נעשו גדולים בתורה" — אף שהיו במחנה **בפ"ע** (אלא שלא הי' רחוק יותר מתחום שבת כו').

כח. בהמשך לזה — הרי כאן המקום להזכיר ולעורר אודות ההוספה במבצע תורה, לימוד והפצת התורה, אהבת התורה וכו', כולל — המבצע לזכות את כאו"א מישראל שתהי' לו אות באי' מספרי התורה הכלליים.

ולכן, הרי כאן המקום והזמן להכריז אודות סיום כתיבת הספר תורה הכללי שייערך — ביום ראשון — בעיר מאנטריאל,

וכן להכריז עוה"פ אודות ה"דינער" דישיבת "אהלי תורה" — שכל ענינים אלו קשורים עם לימוד התורה כו'.

בלתי מוגה

וכדי לקשר זאת עם התוועדות זו – אתן בקבוק משקה מהתוועדות זו עבור חגיגת סיום כתיבת הספר תורה כללי [שהרי עבור ה"דינער" ד"אהלי תורה" כבר קיבלו בקבוק משקה בהתוועדות שלפנ"ז], ולאחרי שיחלקו חלק מהמשקה עתה, מפני קדושת השבת, יקחו את השאר עבור חגיגת סיום כתיבת הספר תורה.

ויה"ר שכל זה יהי' בהצלחה רבה, ואלו שנוסעים לשם – יביאו בשורות טובות מהכא להתם, ובחזרתם – יביאו בשורות טובות מהתם להכא,

ועד שנזכה לבשורה הטובה אודות ביאת משיח צדקנו – "קול מבשר מבשר ואומר" ש"הנה זה בא", היינו, לא רק באופן ד"משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים", אלא באופן ד"הנה זה בא" בפועל ממש – ביאת משיח צדקנו כפשוטו, ובאופן ד"מיד הן נגאלין"

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן בקבוק משקה להרב מרדכי שי' ריבקין – עבור סיום כתיבת הספר תורה הכללי ד"בית רבקה".

לאחרי שהכריזו אודות סיום הס"ת וה"דינער" – אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: מכיון שצריכים לקשר כל ענין עם ניגון שמחה – אזי ינגנו עתה ניגון שמחה].

* * *

כט. הביאור בהערות אאמו"ר:

כללות הענין דלוים בעבודת האדם – מובן, ע"פ דברי הרמב"ם (סוף הל' שמיטה ויובל): "לא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו .. ופרק מעל צוארו עול חשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהי' ה' חלקו ונחלתו לעולם .. כמו שזכה לכהנים ללוים".

והנה, כאשר עבודתו של יהודי היא באופן שהוא מובדל מעניני העולם, וכל ענינו הוא לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו – חרי בראותו שישנו ענין בלתי־רצוי כו', עלול הוא להגיב באופן של גבורות כו'. ועל זה באה הוראת התורה "ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו", היינו, שאהרן ובניו (הכהנים) הם ישימו את הלוים על עבודתם, שזהו הענין **דמיתוק** הגבורות דלוים ע"י החסדים דכהנים.

והענין בזה:

לא מיבעי שכאשר יוצא לרחוב לפעול על יהודי בעניני התורה ומצוותי', אזי גישתו ליהודי זה צריכה להיות באופן של חסדים, אלא אפילו כאשר נמצא בבית־הכנסת ובית־המדרש (בדוגמת עבודת הלוים **בביהמ"ק**), ביחד עם יהודים שעוסקים בלימוד התורה וקיום מצוותי' (ולא שצריכים עתה להתחיל לפעול עליהם לקיים תומ"צ), ורואה שישנם כאלו שמדברים באמצע התפלה וקריאת התורה, שאז מתעורר אצלו בחיי גבורות דקדושה כו' – אזי אומרים לו, שלכל לראש עליו לדבר עם כהן, "איש **החסד**", ולברר **אצלו** באיזה אופן צריך לדבר עמהם כו', שזהו כללות הענין דמיתוק הגבורות (דלוים) ע"י החסדים (דכהנים).

כלומר: לא זו בלבד שאין הלוי יכול לסמוך על עצמו, מכיון שאדם קרוב אצל עצמו כו' – כי מטעם זה יכול לברר אצל **לוי** אחר, אלא עיקר ההדגשה היא –

לאחרי חלוקת המשקה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "והריקותי לכם ברכה"].

* * *

כז. הביאור בפרש"י:

כאשר הבן חמש למקרא לומד אודות הציווי "ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו גו'", ואח"כ מונה את שמותיהם של הנשיאים — אין מקום לקושיא מדוע לא נימנו נשיאי ישראל ע"פ סדר לידתן של השבטים (בני יעקב), כי — סדר תולדותם של בני יעקב בפדן ארם (לפני ריבוי שנים) אינו שייך לסדר מנינם של **אנשים אלו** שעמדו בראש כל שבט ושבט בזמן שאודותיו מדובר בפ' במדבר.

כלומר: מכיון שלא מדובר כאן אודות מנין שבטי ישראל, כי אם בחירת **אנשים מיוחדים** שיעמדו יחד עם משה ואהרן למנות את בנ"י, ובלשון הכתוב[149]: "קרואי העדה", "הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה"[150] — מובן, שסדר שמותיהם הוא בהתאם למעלתם וחשיבותם של **אנשים אלו**, ואין זה שייך כלל לסדר תולדותם של בני יעקב.

אמנם, כאשר לומדים בהמשך הפרשה אודות מנין בנ"י, "בני ראובן", "בני שמעון", ואח"כ "בני גד", וכן הלאה — מתעוררת השאלה: מהו הטעם למנין בנ"י בסדר זה?!

והמענה לזה — כפי שמבין הבן חמש למקרא שלכל לראש מונים את אלו שעומדים בסמיכות מקום, ואח"כ הולכים וממשיכים למנות את העומדים רחוק יותר, וכן הלאה, עד שמסיימים למנות את כולם. וכן הוא בענינינו — מכיון שבני גד עמדו בסמיכות לבני ראובן ובני שמעון, לכן נימנו מיד לאחריהם, וכן הלאה — בנוגע לשאר השבטים.

אמנם, הא גופא קשיא — מהו הטעם לכך שבני גד עמדו בסמיכות מקום לבני ראובן ושמעון?!

הנה, קושיא זו לא ישאל הבן חמש למקרא עד שיסיים את לימוד הענין כולו, כמדובר כמ"פ שכל זמן שנמצאים עדיין **באמצע** הענין, ממתין הבן חמש למקרא עם שאלותיו עד שילמדו את הענין כולו, שהרי יתכן שבהמשך הלימוד יתורצו קושיותיו, וכן הוא בענינינו:

בהמשך הפרשה לומד הבן חמש למקרא אודות אופן חניית הדגלים — "איש על דגלו . . יחנו בני ישראל", "דגל מחנה יהודה גו' והחונים עליו מטה ישכר גו' מטה זבולון", "דגל מחנה ראובן גו' והחונים עליו מטה שמעון גו'

149) פסוק טז. 150) פרש"י עה"פ.

בלתי מוגה

ומטה גד", וכן הלאה.

ולאחרי כן ילמד הבן חמש למקרא אודות חניית שבט לוי מסביב למשכן, ושם ילמד בפירוש רש"י[151]: "משפחות בני קהת יחנו וגו' תימנה — וסמוכין להם דגל מחנה ראובן החונים תימנה, אוי לרשע ואוי לשכנו, לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאתיים וחמישים איש עם קורח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם", ובפסוקים שלאח"ז[152]: "והחונים לפני המשכן גו' משה ואהרן ובניו — וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו ישכר וזבולון, טוב לצדיק טוב לשכנו, לפי שהיו שכניו של משה שהי' עוסק בתורה, נעשו גדולים בתורה כו'".

ומזה מבין הבן חמש למקרא את הקשר והשייכות דענין ה"שכינות" לאופן חניית בנ"י, היינו, שחנייתו של כל שבט היתה בסמיכות מקום לשבט שהי' דומה אליו בתכונותיו והנהגותיו וכיו"ב, שלכן קבע את מקום חנייתו בשכינות אליו.

ונמצא, שמקום חנייתו של כל שבט ושבט היא בהתאם לתכונותיו של בני שבט זה: שבט ראובן הי' הכי קרוב בתכונותיו למשפחות בני קהת, ולכן נקבע מקום חנייתם בסמיכות מקום. לאחריו — שבט שמעון, שהיו גם קרובים בתכונותיהם, אבל לא כל כך כמו שבט ראובן. ולאחריו — שבט גד, כנ"ל. ועד"ז בנוגע לשבטים שמקום חנייתם הי' בסמיכות למשה אהרן ובניו — מפני שהיו קרובים בתכונותיהם כו'. וכמו כן בנוגע לכל שאר השבטים — שלפי ערך קירוב וריחוק תכונותיהם לב' סוגים הנ"ל (משפחות בני קהת, או משה ואהרן ובניו) וכיו"ב, נקבע מקום חנייתם.

ועפ"ז מובן בפשטות סדר מנין בנ"י:

לכל לראש התחילו משבט ראובן — "בכור ישראל", ולאחריו מנו את העומדים בסמיכות מקום אליו — בני שמעון, ולאחריהם — בני גד, וכיו"ב בנוגע לשאר השבטים — בהתאם למקום חנייתם.

כח. ע"פ ביאור הנ"ל — תתורץ תמיהה נוספת:

כאשר הפסוק רוצה להשמיענו את הענין ד"אוי לרשע ואוי לשכנו" וכן "טוב לצדיק וטוב לשכנו" — יש צורך להמתין עד ספר **במדבר**?! מדוע לא נאמר ענין זה בספרים שלפנ"ז — שבהם מצינו כמה פסוקים שבהם מתאים לומר ענין זה?!

וכמה דוגמאות בדבר:

בפסוק "מדבר שקר תרחק"[6] — מתאים לומר ענין זה ("אוי לרשע ואוי

151) ג, כט. 152) שם, לח.

לשכנו"), כדי שלא ידור אדם בשכינות לדוברי שקר.

בפסוק "בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן"[153] — מפרש רש"י: "להגיד שבחה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם". ובענין זה מתאים לומר "אוי לרשע ואוי לשכנו" — להדגיש יותר את שבחה של רבקה.

וכמו כן לפנ"ז — בפסוק "ואנשי סדום רעים גו'"[154] מפרש רש"י: "ואף על פי כן לא נמנע לוט מלשכון עמהם כו'". וכאן מתאים להביא את הענין ד"אוי לרשע ואוי לשכנו".

ועפ"ז תמוה: מדוע ממתינים מלומר ענין זה ("אוי לרשע ואוי לשכנו", "טוב לצדיק וטוב לשכנו") עד שבאים לספר במדבר?!

מפרשי רש"י[155] מבארים שההכרח לפירושו של רש"י הוא — **שינוי לשון הכתוב**: בנוגע לבני קהת נאמר — "יחנו על ירך המשכן תימנה", ולא "על ירך המשכן יחנו תימנה", וכדי לתרץ את שינוי הלשון — מפרש רש"י: "וסמוכין להם כו' אוי לרשע ואוי לשכנו". ועד"ז בנוגע לשינוי לשון הכתוב "והחונים לפני המשכן קדמה גו' משה ואהרן ובניו", ולא משה ואהרן ובניו יחנו גו' — שכדי לתרץ זאת מפרש רש"י: "וסמוכין להם כו' טוב לצדיק טוב לשכנו".

אמנם, הא גופא קשיא: מהו הצורך **לשנות** את הכתוב כדי להשמיענו **כאן** את הענין ד"אוי לרשע ואוי לשכנו" ו"טוב לצדיק טוב לשכנו" — לכאורה, יכולים להשמיענו זאת בספרים שלפנ"ז, וללא צורך בשינוי לשון הכתוב?!

והביאור בזה — ע"פ האמור לעיל:

הדגשת הענין ד"אוי לרשע ואוי לשכנו" ו"טוב לצדיק טוב לשכנו" (פעולת ה"שכינות") **כאן** — באה לבאר (גם) את הטעם לחניית השבטים בסדר הנ"ל, שזהו בסיבת ענין ה"**שכינות**", היינו, שמקומו של כל שבט הי' בסמיכות לשבט שהי' קרוב אליו בתכונותיו כו', שלכן נעשה שכן שלו, כנ"ל בארוכה.

ומובן, שלאחרי שרש"י כותב זאת **ב"פ** — שוב אינו צריך להדגיש זאת אצל כל שבט ושבט.

כט. הביאור בפרקי אבות:

אמרו חז"ל[156]: "ושננתם לבניך — אלו התלמידים", דקאי על **כל** התלמידים, כפי שפוסק אדמו"ר הזקן בהל' תלמוד תורה שלו[157]: "מצות עשה של תורה על כל חכם וחכם ללמד את כל התלמידים אעפ"י שאינם יוצאי ירכו,

153) ר"פ תולדות. 154) לך לך יג, יג. 155) גו"א עה"פ. 156) ספרי ופרש"י עה"פ ואתחנן ו, ז. 157) פ"א ה"ח.